Szabad emberek a Peloponnézoszon

Kétszáz évvel ezelőtt a görög függetlenségi háború az antikvitás iránt rajongó európai közvéleményt izgalomban tartotta. Annak ellenére, hogy az önmagukat öntudatosan kereszténynek tartó európai országok nem avatkoztak be a török önkényuralmi rendszer ellen harcoló görögök oldalán, az Európa beteg emberének számító, legalább 2,5 millió négyzetkilométeres, legalább 18 milliós Török Birodalom egyszerűen nem bírt a görög felkeléssel, mely gyakorlatilag csak a Peloponnészoszt ellenőrizte és a görög szárazföld és szigetvilág apró darabjait, kevesebb mint 50 ezer négyzetkilométert, melynek lakossága mindenképpen 0,9 millió fő alatt volt. Történelmi szimbólumokat tudatosan keverve: Dávid és Góliát – azonban Góliátnak agyaglába volt.

A konfliktusba azonban beavatkozott az akkor már gyakorlatilag független (külön külpolitikát folytató, külön háborúkat viselő) egykori török tartomány, Egyiptom. A Muhammed Ali által vezetett Egyiptom jelentős négymilliós ország volt, ami már túl volt számos modernizációs lépésen, s éppen meghódította Észak-Szudánt.

A nyugatias modernizáció – és a nyugati remények ellenére Egyiptom a török oldalon lépett be a háborúba – s Egyiptom maga is túlerőben volt a görögökkel szemben. Ibrahim pasa 1825-ben partra szállt a Peloponnészoszon, ezzel – „török birodalmi belügyből" – egy csapásra nemzetközivé téve a háborút.

A nemzetközi közvélemény 1824-ben még inkább romantikus értelemben volt szolidáris a görögökkel, sajnálkozott a görög nép szenvedésein, az 1825-ös brit sajtó az egyiptomi beavatkozást követően a Nyugat érdeksérelmét is elkezdte taglalni.

Történelmi perspektívában azt mondanánk: valami olyasmi vált világossá, hogy nemcsak a középkori birodalmi gondolat és a modern függetlenségi nacionalizmus csap össze, hanem egy modern arab nacionalizmus is a Kelet oldalán avatkozik be a Nyugat ellen.

Bár a görögök katonailag visszaszorultak, partizánmozgalmuk elhíresült. A peloponnészoszi Kolokotronisz – figuráját a magyar hallgatók számára leginkább Esze Tamással azonosíthatjuk - a görög nemzeti emlékezet központi alakja lett. 1825. április 15-től 1826. április 10-ig (360 napon át!) Európa a nagy egyiptomi túlerőnek ellenálló Messzolongi városka ostromáról és pusztulásáról (ami a lakosság 90%-át

érintette) beszélt. Az európai történelem egyetlen korábbi városostroma sem járt ilyen arányú véráldozattal, addig az 1631 után közszóvá váló "magdeburgizálás" volt a csúcs, 85 %-os pusztulással.

Kétszáz éve, 2026 tavaszán a görögök megnyerték a kommunikációs csatát, a következő években a nyugati közvélemény melléjük állt: a filhellén mozgalomban immár nemcsak Byronhoz hasonló költők, hanem önkénteseket szervező volt katonatisztek, angol liberális újságírók, milliomos adománygyűjtők is részt vettek, a mozgalom élén Eynard svájci milliárdossal.

Ezzel, tehát Messzolongi áldozatával teremtődött meg az alapja annak, hogy a Nyugat beavatkozott és a navarinói tengeri csatában véglegessé tette, hogy a régi (Konstantinápoly-központú) és az új (Kairó-központú) Kelet együtt is kevés a Nyugat ellenében.

A görög szabadságharc ügye azonban a Nyugat belső története számára is kulcsfontosságú – hiszen ez az első történet, amikor a progresszió ügye nem a fejlett régióból terjed a fejletlenek felé, hanem egy távoli kisváros embereinek hősiessége – a nyugati sajtó közvetítésével – igazi világtörténelmi erővé válik.

A történet mindig aktuális, tehát hogy az európai progresszió apálya idején sem reménytelen egy szabadságküzdelem, másrészt különösen aktuális ez a

200. évfordulón, amikor egy az akkori görögökhöz hasonló módon "Nyugat felé elindult" társadalmat, országot, (az ukránok társadalmát és országát) akar valaki visszakényszeríteni egy keleti autokratikus birodalom viszonyai közé - s a szabadságszerető embereknek kifejezetten feladata, hogy nyomást fejtsenek ki az európai kormányokra, hogy minél aktívabban avatkozzanak be a szabadság védelmében.[1]

Nagy Péter Tibor

[1] Elhangzott a „Meszolongi 200” című ünnepség megnyitójaként melyet egy Ráday utcai kávéházban rendezett a Magyarországi Görög Intézet és a Wesley János Lelkészképző Főiskola 2026 áprilisában